

Nr 399

Av herr Trana m. fl., *angående rätten att besluta om jaktvårdsområde.*

(Lika lydande med motion nr 329 i Första kammaren)

Vårt lands vildnad är en nationellt ovärderlig tillgång för vars fortbestånd och framtida livsbetingelser samhället genom sina åtgöranden bär det yttersta ansvaret. Genom samhällets tekniska och sociala utveckling, som automatiskt medför för vildnaden oroande och för dess normala tillvaro alltmera störande moment, är frågan om de åtgärder som bör vidtagas för att i möjligaste mån motverka samhällsutvecklingens negativa verkningar för vår fauna en fråga av stor betydelse för alla dem, som i denna fauna ser en värdefull och stimulerande tillgång både för den bofasta befolkningen och för den tätortsbefolkning, som i allt större skaror söker sig till den svenska naturen för vila och rekreation.

Uppbyggandet och bevarandet av en allmänt utbredd vild fauna torde med stor sannolikhet förutsätta att vid utformandet av jakt- och viltvårdslagstiftningen tyngdpunkten alltmera inriktas på bl. a. åtgärder ägnade att underlätta bildandet av jaktvårdsområden. Frågan har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens beslut — senast vid höstriksdagen år 1963. Men även de sedan den 1 januari 1964 gällande bestämmelserna synes i detta avseende, vid avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen, i sådan grad ha tagit hänsyn till det enskilda ägandeintresset, att tillgodoseendet av allmänintresset genom bildande av jaktvårdsområden i mycket hög grad försvåras. De spärrear, som vid beslut om bildande och bibehållande av jaktvårdsområde knutits till röstningsförfarandet, motverkar direkt och effektivt möjligheterna att i praktiken förverkliga vad som i jaktlagens 10 § 1 mom. angives såsom målsättning. Mål och medel för målets uppnående korresponderar därför icke med varandra.

Riksdagsbeslutet år 1963 beträffande reglerna för beslut om bildande och bibehållande av jaktvårdsområde innebar, att för giltigt beslut (såvida icke enhällighet uppnås) erfordras en majoritet av minst tre fjärdedelar av markägarna samt att dessa också företräder minst tre fjärdedelar av den i det beräknade jaktvårdsområdet ingående markarealen. Därtill gäller den bestämmelsen att markägare, som icke infinner sig till sammanträdet, ändock anses ha avgivit sin röst samt att denna röst vid sådant fall skall anses såsom en avgiven nejöst. 1949 års jaktutredning hade för sin del föreslagit ett majoritetstal av två tredjedelar att gälla för markägare

och av dem företrädd areal, men riksdagen följde vid sitt beslut propositionen.

Frågan om behovet av de utomordentliga och flerfaldiga spärregler, som sålunda beskär möjligheterna till beslut om bildande och bibehållande av jaktvårdsområde, har motiverats med att tvångsanslutning till sådant innebär en kränkning av den enskilde markinnehavarens självbestämmanderätt.

Självfallet är att den enskildes rätt icke bör trädas för när såvida icke detta hänsynstagande innebär, att flertalets rätt till självbestämmanderätt omöjliggöres. Denna synpunkt torde sedan länge ha en fast förankring i det allmänna rättsmedvetandet. Beträffande de nu gällande bestämmelserna för beslut om bildande och bibehållande av jaktvårdsområde vill det synas som om en mycket stark majoritets välgrundade rätt till åtgärder i uppbyggande syfte i en för hela samhället betydelsefull angelägenhet helt kommit att undanskymmas av hänsynen till ett litet fåtals ur samhällets synpunkt subjektiva inställning.

Det för besluts giltighet erforderliga majoritetstalet innebär ju i praktiken, att en minoritet uppgående till 25 procent av markägarantalet tillerkännes rätten att beröva en kvalificerad majoritet på upp till 75 procent av markägarantalet rätten till den självbestämmanderätt, som tillerkännes minoriteten. Bestämmelserna innebär vidare — på grund av arealfaktorn — i vissa fall att trefjärdedelsmajoriteten för de röstberättigade ändock icke räcker till för beslut i positiv riktning. En enda markägare kan, om han vill, omöjliggöra bildandet av jaktvårdsområde om han äger mera än 25 procent av den i det beräknade jaktvårdsområdets areal ingående marken.

Man har alltså vid lagstiftningsarbetet i denna fråga av allmänt intresse ytterst upphöjt graden av ägande till avgörande maktfaktor för ett i sakfrågan positivt eller negativt ställningstagande. Detta synsätt synes vara en beklaglig kvarleva av den rösträttsuppfattning och tillämpning, som var rådande före den stora författningsreformen åren 1918—1921. Det har heller icke — såvitt kunnat utrönas — för de nuvarande bestämmelsernas utformning anförts några skäl, som icke skulle kunna göras gällande i vilket sammanhang som helst där en minoritet nödgas finna sig i vad en även mycket knapp majoritet beslutar. Härvidlag räcker det med att påpeka, att riksdagen vid sitt lagstiftningsarbete fattat många viktiga beslut — ibland med endast någon eller några rösters majoritet — beslut som enligt majoritetens mening varit ur samhällets synpunkt önskvärda och riktiga men som ur minoritetens synpunkter betraktats såsom mindre önskvärda eller skadliga, ja kanske rentav såsom kränkande ingrepp i enskilda människors eller grupper ekonomiska status. Men ingen demokratiskt tänkande människa ifrågasätter dock riktigheten av tillvägagångssättet för beslutens fattande, ej heller beslutens giltighet.

Mot bakgrunden av vad som i jaktlagens 10 § 1 mom. utsågs om syftet med bildandet av jaktvårdsområde uppstår därför av sig självt frågan om varför de bestämmelser, som därvid skall komma till användning, erhållit en sådan utformning, att de dels motverkar sitt syfte, dels också i sitt grundinnehåll fastslår ett röstningsförfarande, som icke godkännes i andra i demokratisk ordning förankrade röstningssammanhang.

Men även i ett annat avseende framstår reglerna för beslut om bildande och bibehållande av jaktvårdsområde såsom säregna och direkt försvårande för syftet i jaktlagens 10 § 1 mom. Härvidlag åsyftas det förhållandet, att markägare, som icke infinner sig till sammanträde eller förrättning för bildande eller bibehållande av jaktvårdsområde, vid rösträkningen inräknas såsom en nejröst. Detta förfarande är något alldeles unikt, vilket i de flesta andra röstningssammanhang skulle medföra det fattade beslutets ogiltigförklarande och i offentliga sammanhang kanske straffpåföljd. Bortsett från detta kan också frågan ställas varför den frånvarandes röst skall räknas såsom en nejröst, då det annars enligt hävdvunnen mening anses att den som tiger den samtycker. Det torde väl också kunna ifrågasättas, om icke den markägare, som stannar borta från utlyst sammanträde eller förrättning och som därvid ej låter sig representeras genom fullmakt, i allmänhet också kan anses sakna intresse för saken.

Till sist må endast hänvisas till ett av remissyttrandena över jaktvårdsutredningens förslag sådant det redovisats i Kungl. Maj:ts proposition nr 136 år 1963 angående jaktvårdsområdenas betydelse för landets jaktkultur. Yttrandet har avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, och däri anföres bl. a.:

»Omdaningen av samhället har emellertid medfört att jakt inte har den betydelse för folkförsörjningen som den haft i gångna tider. Härav följer att då det gäller att ta ställning till jakträttens utformning de ideella och naturvårdande synpunkterna bör träda i förgrunden framför de ekonomiska. Det finns således inte längre några skäl att ängsligt bevaka jakträtten såsom ett privaträttsligt tillbehör till fast egendom, utan det framstår som fullt berättigat att göra de inskränkningar däri som kan vara betingade av en allmän viltvård och naturvård. Hovrätten anser därför att man skulle kunna gå betydligt längre än utredningen föreslagit då det gäller att främja tillkomsten och vidmakthållandet av lämpliga jaktvårdsområden.»

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning avseende huruvida de i motionen påtalade beslutsbestämmelserna för tillskapande och bibehållande av jaktvårdsområde i vad de avser,

- 1) gällande majoritetstal för beslut, beträffande i omröstning deltagande antal jakträttsinnehavare,
- 2) arealfaktorns betydelse för beslutets fattande, samt

3) att i sammanträdet ej deltagande jakträttsinnehavare ändock skall räknas såsom röstande, kan anses befrämja i jaktlagens 10 § 1 mom. angivna syfte med jaktvårdsområde eller anses stå i överensstämmelse med de lagregler, som på andra områden allmänt tillämpas vid besluts fattande rörande frågor av samhälleligt intresse, samt

att om så icke befinnes vara fallet, utredningen får i uppdrag att framlägga de förslag till demokratisering av gällande bestämmelser, som den finner vara påkallade och lämpliga.

Stockholm den 27 januari 1965

Folke Trana

V. Wikner

Birger Nilsson

Erland Carbell